

УДК 94(477) «1918/1926»

Павло Сацький

*Кандидат історичних наук, доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНІЧНИХ ТЕРИТОРІЙ У ПРОЦЕСІ КАНСТЕЛЯЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ В 1920-ТІ РР.

У статті досліджується проблема українського фактору в процесі формування системи безпеки в Центральній Європі у 1920-ті рр. Розглядаються стратегічні мотиви у процесі інкорпорації українських етнічних територій до складу Польщі, Румунії й Чехословаччини у ході формування Версальської системи. Також, значна увага приділяється проблемі формування союзницьких відносин між країнами Центральної Європи, яка мала на меті протидію німецькому й угорському реванизму та радянським експансіоністським намірам. Висвітлюється роль у процесі формування регіональних союзів у Центральній Європі Франції, Великобританії, Німеччини й СРСР.

Ключові слова: *українське питання, стратегічна цілісність, Підкарпатська Русь, Версальська система, система безпеки.*

Із завершенням Першої світової війни перед країнами-переможницями поряд із укладенням мирних договорів з країнами Четверного союзу поставило питання про облаштування повоєнного устрою в Центральній Європі і, водночас, про створення надійної системи безпеки в регіоні й на континенті. У зв'язку із етнічною строкатістю Центральної Європи й тривалим періодом відсутності в ньому національних держав, домінуванням багатонаціональних імперій, проблема повоєнного облаштування регіону обумовлює питання гарантування прав національних меншин. Поряд із необхідністю гарантувати права національних меншин країни-переможниці прагнули закласти підвалини тривалого миру. Проте, бачення цих підвалин у країн-переможниць було різним. Зокрема, Франція вбачала необхідним

створення у Центральній Європі групи крупних держав, які мали б змогу протистояти спробам реваншу зі сторони Німеччини. У той же час Великобританія намагалась добитися більш зваженого підходу до вирішення проблеми приналежності територій і гарантування прав національних меншин аби не створювати передумови для збройних конфліктів у майбутньому.

Вже у процесі врегулювання питання кордонів нових держав Центральної Європи закладаються підвалини майбутніх економічних і політичних блоків. Тенденції до закладення блоків держав у регіоні активно стимулювалися Головними Державами-переможницями у війні. За цих умов набуває гостроти українське питання, оскільки саме по українських етнічних територіях відбувається встановлення значної частини протяжності кордонів між новими державами Центральної Європи й формується нова система міжнародних відносин. Вагома роль у процесі встановлення кордонів нових держав належала економічній складовій, оскільки країни-переможниці вважали за необхідне створити в регіоні ряд сильних і життєздатних держав. Адміністративно-територіальний поділ колишніх Австро-Угорської й Російської імперій цілковито відображав економічні й стратегічні особливості регіонів із українським населенням, а тому в цілому його було дотримано і взято до уваги при встановленні кордонів нових держав. Проте, при вирішенні питання державної приналежності українських етнічних територій виникають численні суперечності правового характеру, які обумовлюють те, що українське питання у Версальській системі стає вагомим чинником навіть коли напряду не відбувалося його актуалізація. Зокрема, воно починає активно використовуватися як для підриву правових засад нової геостратегічної конфігурації Центральної Європи так і для внутрішньої дестабілізації в державах до складу яких увійшли українські території. Увесь цей комплекс суперечностей і складав українське питання в європейській системі міжнародних відносин періоду між світовими війнами.

Проблематика ролі й місця українського питання розглядалась як вітчизняними так і зарубіжними дослідниками. Серед робіт українських дослідників слід виокремити роботи, присвячені окремим аспектам українського питання й зовнішньополітичному курсу окремих держав Центральної Європи [1; 9]. Окремо варто відзначити позицію російських дослідників, яка є логічним продовженням радянської історіографії [16]. Вагоме значення має робота А. Рупасова [17], в якій здійснено комплексне дослідження проблеми гарантування безпеки у відносин між СРСР і країнами-лімітрофами, у цьому контексті розглядаються окремі аспекти українського питання.

Метою статті є аналіз ролі й місця українського питання у процесі формування системи гарантування безпеки як регіональної так і загальноєвропейської у Центральній Європі у 1920-ті рр.

Ключове значення протягом роботи Версальської конференції мало питання приналежності територій нинішнього Закарпаття і Східної Галичини. У першому випадку вагому роль відігравало питання стратегічної конфігурації кордонів нових держав регіону, а у другому, проблема самовизначення українського населення. Закарпаття у термінології Сен-Жерменського мирного договору фігурувало як «автономна територія Русинів на південь від Карпат» [6, с. 26]. Проблема етнічної ідентифікації цієї території мала вагоме значення, зважаючи на домінування в адміністративній сфері й економіці краю угорців за періоду перебування краю в складі Австро-Угорщини. Часто представники українського національного руху схилилися до про угорської орієнтації, розраховуючи на підтримку їх автономістських прагнень. Угорщина у 1919 р. намагалась використати національні прагнення українського населення Підкарпатської Русі для збереження свого впливу [16, с. 30]. Ініціатива включення Підкарпатської Русі до складу Чехословацької держави виходила із чеських емігрантських кіл в США [16, с. 40-41]. Підкарпатська Русь вже на кінець 1918 р. була, фактично, ізольована від територій на яких відбувались українські державотворчі процеси і тому

доля краю вирішувалась країнами-переможницями виходячи із їхніх стратегічних інтересів у регіоні Центральної Європи.

Важливе місце мало питання життєздатності нової держави Чехословаччини, причому, не лише економічної життєздатності, а й політичної. Проблема життєздатності Чехословаччини мала ряд складових, у першу чергу, це економічна, оскільки вона отримала найбільший серед країн Центральної Європи тягар зовнішніх платежів. Це були репарації, які покладалися на Австро-Угорщину, точніше, її території, які увійшли до складу Чехословаччини [6, с. 71-72], це була вся територія цієї держави. Власне, регулярно в ході Версальської конференції ставилось питання, що держави, які утворилися в Центральній Європі після Першої світової війни, здобули незалежність завдяки людським і матеріальним затратам Головних Держав (коаліції Антанти) [7, с. 196].

Економіка Чехословаччини від самого створення цієї держави мала хороші стартові умови завдяки розвинутій промисловості Чехії. Тому Чехія мала змогу сприяти реалізації аграрного потенціалу Словаччини і Підкарпатської Русі. Наступна складова життєздатності – військово-політична, яка мала також суттєві аспекти. В першу чергу, це загроза угорського й німецького реваншизму, а також проблема встановлення кордону із Польщею. Протистояння Польщі й Чехословаччини мало вагомое стратегічне значення, оскільки обидві ці держави претендували на роль провідної країни у забезпеченні балансу сил та рівноваги у Центральній Європі.

В проблемі ставлення до прагнення польського регіонального лідерства у Центральній Європі, позиції країн Антанти розділилися: Франція [8, с. 270] і США [8, с. 271] виступала на підтримку Польщі, а Великобританія вважала її головним порушником принципів мирного процесу, закладених переможцями у війні [8, с. 268-269]. Позиція Польщі, спрямована на розширення її території у конфлікті з сусідніми новими державами Литвою, Чехословаччиною й ЗУНР (польські прагнення щодо включення до її складу

Східної Галичини), за підтримки Франції, успішними діями у цьому напрямку вона послаблювала позиції Великобританії у Центральній Європі. А тому для Франції підтримка польської політики була засобом боротьби із впливом Великобританії й за її вирішальний вплив на європейську політику в цілому. Великобританія активно використовувала український фактор для тиску на Польщу, наполягаючи на необхідності проведення плебісциту в Східній Галичині, зокрема, під час війни Польщі із РСФРР 1920 р. Британська дипломатія після поразок польської армії запропонувала Польщі допомогу в укладенні миру із Радянською Росією якщо вона врегулює відносини із Литвою й Чехословаччиною на двосторонній основі й погодиться врахувати волю населення Східної Галичини [5, с. 141]. Сприяння у переговорах Польщі із Радянською Росією, які розпочалися в серпні 1920 р. у Мінську, було засобом посилення впливу Великобританії у Центральній Європі.

Вагомим фактором у констеляції системи безпеки Центральної Європи вже у процесі формування мирних договорів була проблема угорського і німецького реваншизму. Франція на протипагу німецькому реваншизму намагалась створити на східних кордонах Німеччини систему потужних держав, а тому наполягала на конференції щоби усі сумніви щодо приналежності територій у спорі між Німеччиною й новими державами Центральної Європи трактувалися винятково на користь нових держав. Саме так було у випадку із питанням Судетської області. На протипагу угорському реваншизму, загроза якого виявилась у ході революції 1919 р. й протидії укладенню мирного договору на умовах переможців, сформувався блок Мала Антанта. Цей блок утворився завдяки включенню до складу Чехословаччини Підкарпатської Русі (Закарпаття). Представники країн Антанти мотивували включення цього регіону необхідністю спільного кордону між Чехословаччиною й Румунією за рахунок «українського коридору» [12, с. 215]. Мотиви були як економічного характеру так і політичного, заради закладення геополітичних передумов створення блоку нових держав.

Розглядалося навіть питання створення спільного кордону між Чехословаччиною і Румунією по території Східної Галичини, дана ініціатива висувалась представниками Великобританії, мотивуючи, що більшість населення цього краю категорично не бажає приєднання до Росії [12, с. 191]. Очевидно, на британській позиції позначалось неприйняття французької позиції всебічної підтримки створення великої Польщі як основи системи безпеки у Центральній Європі. Тому не були даремними занепокоєння Польщі щодо фактору Чехословаччини у питанні Східної Галичини.

Проте, Підкарпатська Русь складала для Чехословаччини доволі значні труднощі, оскільки цю територію після війни залишають угорці, які склали управлінську й господарську еліту краю. У таких соціальних умовах українське населення опинилося в стані соціально-політичного вакууму. Вже наприкінці 1918 р. відбувається усунення із сіл угорських управлінців (старост, нотарів) [16, с. 26] й відбувається процес, який окремі представники країн Антанти характеризували як більшовизація краю [12, с. 219]. Тому Чехословаччина постала перед складним завданням, стабілізувати соціальну ситуацію в регіоні. Підкарпатська Русь становила слабку геополітичну ланку в Малій Антанті. Також, геополітичне значення Підкарпатської Русі визначалось новими кордонами Польщі, які остаточно де-юре сформувалися у 1923 р., але фактично склалися на 1920 р. із включенням Східної Галичини до складу Польщі. Завдяки контролю над територією Східної Галичини Польща отримала спільний кордон із Румунією. Польсько-румунський спільний кордон складається в результаті включення також до складу Румунії території Північної Буковини й Бессарабії.

Східна Галичини у складі Польщі, а також Північна Буковина й Бессарабія (територія із переважаючим українським населенням, яку 1918 р. було анексовано Румунією за підтримки країн Четвертого союзу) склали єдину стратегічну цілісність для протидії радянському впливу у Центральній Європі. Значення цієї стратегічної цілісності відзначалося зі сторони Польщі у ході радянсько-польської війни 1920 р., а саме, важливість нейтралітету

Румунії при наявності відкритого територіального конфлікту як потенційної загрози Радянській Росії.

Польща систематично засвідчувала СРСР, що, не зважаючи на відсутність у неї прямих зобов'язань військово-політичного характеру щодо планів Румунії чи держав Балтії, вона не може допустити військового впливу на ці держави [4, с. 462, 466]. Польсько-румунська геостратегічна цілісність, яка сформувалась завдяки українським територіям й охоплювала Підкарпатську Русь зі сходу, склала альтернативні підвалини блоку в Центральній Європі по забезпеченню сталої політичної ситуації. Власне, польсько-румунський військово-політичний блок 1926 р. засвідчив перспективність польсько-румунської геостратегічної цілісності поряд із Малою Антантою, котру протягом 1920-х рр. у європейській пресі розглядали як політично мертве утворення. Польща й Румунія розгорнули боротьбу за геостратегічну єдність іще від листопада 1918 р., спільно діючи проти спроби створення української держави у Західній Україні (ЗУНР) [3, арк. 115]. У цей період Польща й Румунія знайшли порозуміння у питанні приналежності територій Північної Буковини й Східної Галичини, тобто, по розмежуванню українських етнічних територій між собою. Узгоджені військово-політичні дії цих держав проти спроби створення української державності заклали основи блоку, який сформував констеляцію міжвоєнної Центральної Європи.

У 1921 р. відбуваються зміни у політичному ландшафті Центральної Європи, між Польщею й Чехословаччиною було врегульовано відносини, а також Румунія отримала від Франції гарантії безпеки й територіальної цілісності. Польща отримала за договором із Чехословаччиною гарантію незацікавленості чехословацької сторони у Східній Галичині. У цьому контексті, стаття 3 польсько-чехословацького договору 6 листопада 1921 р. становить інтерес положення про гарантування зі сторони Чехословаччини в наслідок положення про відмову від Східної Галичини розпустити Українські частини, інтерновані на її території, а також придушувати всіляку

пропаганду на її території, спрямовану на відрив від Польщі будь-якої частини її території [15, с. 68]. Отже, Чехословаччина у непрямій формі визнала Східну Галичину частиною території Польщі, на пряму вона не мала змоги це здійснити, оскільки не було визнання цієї території у складі Польщі зі сторони Антанти. РСФРР та УСРР також згідно статті 3 Ризького договору від 18 березня 1921 р. відмовились від претензій на Східну Галичину [11, с. 524]. Таким чином, процес оформлення геополітичних передумов становлення стратегічної цілісності Польщі й Румунії набуває завершеної форми.

Таким чином, спроби держав-переможниць закласти підвалини блоку держав Центральної Європи на основі спільного кордону між Чехословаччиною і Румунією виявилися малоефективними і головний потенціал геостратегічної єдності країн Центральної Європи навколо Підкарпатської Русі було заміщено потенціалом геостратегічної єдності навколо Східної Галичини, Північної Буковини і Бессарабії. Чехословаччина відходить у питанні констеляції Центральної Європи на другий план і поступається впливу Польщі.

Геостратегічну цілісність українських територій у складі Польщі й Румунії ці держави намагаються трансформувати у політичні дивіденди напередодні й у ході Генуезької конференції 1922 р. Цього року Польща й Румунія синхронно здійснюють підготовку до військових дій проти РСФРР і УСРР власними силами, а також силами армії УНР на території Польщі й Румунії й Врангеля [14, арк. 101], використовуючи це як фактор тиску на радянську дипломатію. У цей період радянський уряд здійснював активну роботу, спрямовану на міжнародне визнання РСФРР і УСРР та набуття ними політичної й економічної правосуб'єктності.

Проте, у період активної підготовки військ УНР на територіях Польщі й Румунії на Генуезькій конференції радянська делегація намагається використати цей фактор. Радянська делегація висувала на конференції пропозицію щодо переходу до обговорення плану вирішення «російського

питання» лише після закладення дієвих гарантій безпеки для Радянської Росії, а також для усіх Радянських Республік, які були союзними із нею, акцентуючи увагу на Україні. При цьому, керівник радянської делегації Г. Чичерін наголошував, що він представляє не лише уряд у Москві, а й інші радянські республіки [10, с. 251]. Отже, 1922 р. військово-стратегічна цілісність українських територій у складі Польщі й Румунії була апробована на практиці. Це дає значні переваги для Польщі у її проекті створення системи безпеки в Центральній Європі, яка за задумом повинна була мати форму гарантійного блоку країн регіону проти СРСР (утвореного від 30 грудня 1922 р.). Так, на радянську пропозицію щодо переговорів між СРСР і державами-лімітрофами 1922 р. відреагувала Польща, країни Балтії, крім Литви, і Фінляндія. Переговори розпочалися у Москві, проте вони не дали результатів. Держави-західні сусіди СРСР вважали, що головна пропозиція РСФРР по скороченню озброєнь для них неприпустима, оскільки їх військовий потенціал був значно менший ніж Радянської Росії, а тому вважали належною гарантією своєї безпеки за умови скорочення озброєнь укладення угоди із нею на колективній основі. Відповідний проект угоди було запропоновано Польщею [17, с. 34]. Тому радянська ініціатива щодо формування регіональної системи безпеки, альтернативної загальноєвропейській у рамках Версальської системи, викладена в Генуї, отримала своє продовження і держави-лімітрофи на неї відреагували, проте, використовували її лише для мотивування їхніх інтеграційних прагнень на базі гарантування їхньої безпеки від СРСР.

Питання гарантування безпеки для країн Центральної Європи від СРСР і навпаки, гарантування СРСР безпеки від можливої інтервенції, фактично, зривало основне завдання військової частини Версальського договору – «повне обмеження озброєнь усіх націй» гарантією чого було дотримання Німеччиною військових положень Версальського договору [2, с. 63]. Польща висувала численні мотиви для уникнення повного роззброєння і скорочення армії, які полягали не лише в радянській загрозі, а й у складних

територіальних відносинах із Литвою із-за питання анексії Польщею Віленської області, зберігалась напруга у відносинах із Німеччиною із-за питання Верхньої Сілезії. Тому військово-стратегічні питання у польській політиці протягом 1920-х рр. відігравали ключову роль. Геостратегічна цілісність українських етнічних територій у складі Польщі й Румунії як фактор тиску на СРСР посилюється черговим правовим кроком зі сторони країн колишньої Антанти 1923 р., коли за рішенням Ради міністрів закордонних справ було укладено Бессарабський протокол, за яким визнано Бессарабію в складі Румунії й визнано Східну Галичину у складі Польщі. Таким чином, цей геостратегічний фактор Польща й Румунія мали змогу використовувати проти СРСР регулярно, зокрема, у період реконструкції СРСР його економіки й збройних сил 1929-1933 рр. Так, 1930 р. у переписці лідерів СРСР відзначалась загроза війни проти Радянського Союзу зі сторони Польщі й Румунії. Проте, Радянського Союзу завдяки використанню питання Бессарабії мав змогу успішно розколювати стратегічну цілісність українських етнічних територій у складі Польщі й Румунії. Так, у польсько-румунському військово-політичному союзі 1926 р. вагому роль відіграла позиція Франції. СРСР доволі різко відреагував на фактичне визнання Францією території Бессарабії у складі Румунії [13, с. 158-159] у той час як сама Франція намагалася долучити Радянський Союз до європейської системи безпеки й послабити політичне значення радянсько-німецького договору 1926 р. «Про нейтралітет» [18, S. 60], зокрема, стимулюючи укладення пакту про ненапад між СРСР і Польщею. Власне, Франція, уклавши 1926 р. договір із Румунією, намагалася переконати радянську сторону, що він не був реакцією на радянсько-німецький пакт 1926 р.

Отже, український фактор був визначальним при встановленні у ході Версальської конференції кордонів між державами у Центральній Європі. Фактично, кордони встановлювалися не етнографічні, як декларували країни-переможниці, а стратегічні з метою забезпечити економічну життєздатність нових держав і закласти підвалини військово-політичних союзів між ними. У

ході конференції значна увага приділялась стратегічним кордонам Чехословаччини, які встановлювалися за рахунок включення до її складу Тешинської Сілезії й Карпатської Русі. Встановлення стратегічних кордонів Чехословаччини із включенням до її складу Карпатської Русі стає передумовою створення анти угорського блоку Мала Антанта, до якого ставилась без особливих симпатій Франція, головний лобіст у версальському процесі інтересів нових держав Центральної Європи. Проте, успішні кампанії Польщі в Східній Галичині й проти Радянської Росії дають змогу цій державі здобути стратегічну ініціативу у регіоні й формувати навколо себе систему безпеки, у якій ключову роль відігравала стратегічна цілісність, котру становили українські території у складі Польщі й Румунії. Стратегічне значення блоку Мала Антанта із посиленням впливу Польщі втрачається, відповідно, послаблюється і вплив Чехословаччини. Українське питання стає наріжним каменем у процесі формування післявоєнної системи безпеки, враховуючи, що стратегічна цілісність українських територій підривалася зі сторони СРСР, використовуючи фактор територіального спору із Румунією щодо Бессарабії й положень Ризького договору щодо національних прав українського населення Східної Галичини. Підрив стратегічної цілісності українських етнічних територій у складі Польщі й Румунії СРСР використовувався як фактор впливу на динаміку процесу формування системи безпеки у Центральній Європі, зокрема, у процесі укладення гарантійних договорів щодо безпеки із державами-лімітрофами. Український фактор відіграв доволі вагому роль і у формуванні локальної системи, коли вплив Польщі й Чехословаччини у європейській системі безпеки було зменшено і їх гарант Франція була більш зацікавлена у розбудову відносин із Німеччиною й СРСР. Збереження фактору стратегічної цілісності українських територій у складі Польщі й Румунії після укладення договору 1926 р. забезпечує противагу посиленню значення у системі безпеки договору «Про нейтралітет» між СРСР і Німеччиною 1926 р. Водночас, дає

стимул прагненням закласти систему безпеки у Центральній Європі не лише за участі Франції, а й СРСР.

Дослідження проблематики впливу українського фактору на формування загальноєвропейської системи безпеки й регіональної у Центральній Європі відкриває можливості для більш чіткого і всебічного формулювання поняття українське питання у системі міжнародних відносин після Першої світової війни.

Список використаних джерел та літератури

1. Алексієвець Л., Парнета О. Польща: міжнародні відносини у добу відродження 1918-1923. / Л. Алексієвець, О. Парнета. – Тернопіль: Астон, 2012. – 192 с.
2. Версальский мирный договор / Полный перевод с французского подлинника под редакцией проф. Ю. В. Ключникова и Андрея Сабанина со вступительной статьей Ю. В. Ключникова и предметным указателем. – М.: Издание Литиздата НКВД, 1925. – 198 с.
3. Дорошенку від Цекл... Львів 24.XI.1918 // ЦДАВО України. Ф. 3766. Оп. 3. Спр. 2.
4. Запись беседы народного комиссара иностранных дел СССР Г. В. Чичерина с посланником Польши в СССР С. Кентшинским по вопросу о советско-польском пакте о ненападении и о торговом договоре. Москва, 18 февраля 1926 г. // Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – У 16 тт. – Т. 4. – М.: Издательство «Наука», 1966. – С. 462-467.
5. Из протокола заседания конференции в Спа, посвященного польскому вопросу. Спа, 9 июля 1920 г. // Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – У 16 тт. – Т. 3. – М.: Издательство «Наука», 1965. – С. 138-142.
6. Итоги империалистической войны. Серия мирных договоров под редакцией проф. Ю. В. Ключникова и Андрея Сабанина. II. Сен-Жерменский мирный договор. – М.: Изд. Литиздата НКВД, 1926. – 176 с.

7. Ллойд-Джордж Д. Правда о мирных договорах / Пер. с англ. под ред. Ф. Д. Волкова. – У 2 тт. – Т. 1. – М.: Издательство иностранной литературы, 1957. – 655 с.
8. Ллойд-Джордж Д. Правда о мирных договорах / Пер. с англ. под ред. Ф. Д. Волкова. – У 2 тт. – Т. 2. – М.: Издательство иностранной литературы, 1957. – 556 с.
9. Мандрик М. Український геополітичний чинник у зовнішньополітичній стратегії щарубіжних країн: історичний контекст (кінець 1920-х – 1945 рр.): монографія / М. Мандрик. – К.: КНУ імені Т. Шевченка; Чернівці: Книги-XXI, 2010. – 576 с.
10. Материалы Генуэзской Конференции (подготовка, отчеты заседаний, работы комиссий, дипломатическая переписка и пр.). – М.: НКВД, 1922. – 463 с.
11. Мирный договор между Россией и Украиной, с одной стороны, и Польшей – с другой. Рига, 18 марта 1921 г. // Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – У 16 тт. – Т. 3. – М.: Издательство «Наука», 1965. – С. 520-540.
12. Никольсон Г. Как делался мир в 1919 г. / Пер. с англ. под ред. проф. И. С. Звавича. – М.: Госполитиздат, 1945. – 299 с.
13. Нота от 2 октября 1926 года Полномочного представителя СССР в Париже тов. Раковского на имя французского Председателя Совета министров по поводу франко-румынского договора // Мировое хозяйство и мировая политика. – 1927. – № 1. – С. 158-159.
14. Оперативно-информационная сводка № 96 о движении бандитизма на Украине к 4 мая 1922 года // ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 20. – Спр. 1305.
15. Политическое соглашение между Чехо-Словацкой республикой и Польской республикой, заключенное 6 ноября 1921 г. // Международная летопись. – 1924. – Январь. – № 1. – С. 68-69.
16. Пушкеш А. Цивилізація или варварство: Закарпаття 1918 – 1945. / А. Пушкеш. – М.: Издательство «Европа», 2006. – 564 с.

17. Рупасов А. Гарантии. Безопасность. Нейтралитет. СССР и государства-лимитрофы в 1920-х – начале 1930-х гг. / А. Рупасов. – С-Пб.: Издательство «Европейский дом», 2008. – 284 с.

18. Dessberg F., Wołos M. Francusko-sowieckie I polsko-sowieckie negocjacje w sprawie zawarcia paktów o nieagresji w latach 1925-1927. / F. Dessberg, M. Wołos // Zeszyty Historyczne. Zeszyt sto sześćdziesiąty pierwszy. – Paryż: Instytut literacki, 2007. – S. 57-96.

THE STRATEGIC IMPORTANCE OF UKRAINIAN ETHNIC TERRITORIES IN THE STRUCTURE OF CENTRAL EUROPE IN THE 1920S.

In this article the problem of Ukrainian impact in the process of the formation of security system in Central Europe in the 1920s has been studied. The strategic motifs in the course of incorporation of Ukrainian ethnic territories to the territories of Poland, Romania, and Czechoslovakia during the process of formation of Versailles system have been researched. Particular attention has also been paid to the problem of formation of allied relations between the countries of Central Europe, the main target of which was opposition to the German and Hungarian revanchism and Soviet expansionistic efforts. The role of the regional alliances in the Central Europe, France, Great Britain, Germany and USSR has been analyzed.

Keywords: *Ukrainian issues, strategic integrity, SubCarpathian Ruthenia, Versailles system, security system.*

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ УКРАИНСКИХ ЭТНИЧЕСКИХ ТЕРРИТОРИЙ В ПРОЦЕССЕ КОНСТЕЛЯЦИИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ ЕВРОПЫ В 1920-Е ГГ.

В статье исследуется проблема украинского фактора в процессе формирования системы безопасности в Центральной Европе в 1920-е гг.

Рассматриваются стратегические мотивы процесса инкорпорации украинских этнических территорий в состав Польши, Румынии и Чехословакии в ходе формирования Версальской системы. Также, значительное внимание уделяется проблеме формирования союзнических отношений между странами Центральной Европы, что имело целью противодействие немецкому и венгерскому реванизму и советским экспансионистским намерениям. Освещается роль в процессе формирования региональных союзов в Центральной Европе Франции, Великобритании, Германии и СССР.

Ключевые слова: *украинский вопрос, стратегическая целостность, Подкарпатская Русь, Версальская система, система безопасности.*